Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 4. Dnia 22. lutego 1894. XXI. rocznik.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: **Teofil Merunowicz.**

Zamknięcie rachunków

Związku stowarzyszeń zarob. i gosp. za rok 1893.

A. Przychody.

1. Stan kasy z 1. stycznia 1893		99·33
2. Wpisowe 12 Towarzystw		120·—
3. Wkładki Stowarzyszeń		10.652 91
4. Subwencye i dochody nadzwyczajne:		
a) Gal. Kas. Oszcz.	400·—	
b) Bank. kraj.	500·—	
c) Prc. od lok. w B Zal.	45·52	945·52
5. Wydawnictwo „Związku“		1.268 10
6. „ Statystyki		424·70
7. Zwrot zaliczek:		
a) na płace	320 84	
b) „ lustracye	164 68	
c) różne	716 62	1.202·14
8. Fundusze obce		166 32
9. Ze sprzedaży druków		1.388·14
Razem		16.267·16

B. Rozchód.

1. Płace	4.984·20
2. Fundusz zaopatrzenia	202·25
3. Zaliczki	1 355·—
4. Koszta lustracyj	1.951·33
5. Lokal	460·—
6. Wydatki biurowe	207·60
7. „ nadzwyczajne	205·16
8. Wydawnictwo czasop. „Związek“	1.016·21
9. „ Statystyki	499·43
10. Koszta podróży Członków Wydziału	200·—
11. „ druków	1.679·15
12. Do rozporządzenia Wydziału	284·—
13. Koszta wystawy krajowej	500·—
14. Inwentarz	38·55
15. Zwrot wkładki Towarzystwa	56·09
16. „ funduszów obcych	219.66
17. Gotówka z 31/12 1893.	2 408·53
Razem	16.267·16

We Lwowie dnia 28. lutego 1894.

Teofil Merunowicz, zast. prezesa. *Narcyz Ulmer*, sekretarz.

Związek

polskich spółek zarobkowych we W. Ks. Poznańskiem i w Prusach zachodnich.

Za parę miesięcy otworzą się podwoje pawilonu spółek zarobkowych i gospodarczych tudzież kas oszczędności na wystawie krajowej we Lwowie, gdzie spodziewamy się także oglądać przedstawienie dzisiejszego stanu i rezultatów działalności polskich spółek zarobkowych i gospodarczych z pod zaboru polskiego. Związek poznański raczył już bowiem — jak wiadomo naszym czytelnikom, przyrzec łaskawie gościnę swoją w naszym pawilonie wystawowym.

Pomimo to poczuwamy się w obowiązku podać dziś w wyciągu główne daty o tamtejszych spółkach polskich, skoro otrzymaliśmy właśnie najnowsze sprawozdanie o ich stosun-

kach, obejmujące rok 1892. Chociaż bowiem sprawozdanie to obraca się w cyfrach skromniejszych, niż daty, odnoszące się do stowarzyszeń zarobkowych i gosp. w Galicyi, co tłómaczy się tą okolicznością, iż najpierw ludność polska w Poznańskiem i w Prusach zachodnich wynosi zaledwie około 1,400.000 głów tj. mało co więcej, jak $^1/_4$ zaludnienia Galicyi, a powtóre, że mają one tam do walczenia z zawistną każdej polskiej organizacyi polityką rządu — lecz pomimo to organizacya polskich spółek zar. i gosp. w zaborze pruskim jest dokładniejszą o wiele, niż nasza. Przekonuje o tem pierwszy rzut oka na roczniki tamtejszego związku. Najpierw nie wyłącza się tam **żadna** z polskich spółek od solidarnej łączności ze Związkiem, gdy nasz Związek tylko pewną część istniejących w kraju spółek obejmuje, a powtóre, Związek poznański posiada także i bank własny, na co my dotychczas zdobyć się nie potrafiliśmy.

Związek polskich spółek zarobkowych i gospodarczych w Wielkiem Księstwie Poznańskiem i Prusach zachodnich obejmuje 77 stowarzyszeń, z ogólną ilością członków 26.585; z tych jak i u nas $^2/_3$ stanowią rolnicy. Spółki tamtejsze są też zazwyczaj mniej liczne jak nasze, u nas bowiem przeciętna ilość członków w jednem stowarzyszeniu zaliczkowem wynosi 640, tam zaś tylko 345 członków. Najliczniejsza spółka tamtejsza (w Śliwicach) ma tylko 1224 członków, i takich spółek, które liczą po nad 1000 członków jest tam tylko 4 gdy u nas np. Tow. zaliczkowe w Złoczowie, liczy około 5500 członków, a stowarzyszeń, liczących po nad 1000 członków wykazuje najnowszy nasz rocznik 56.

Udziały w poznańskich i zachodniopruskich spółkach polskich z końcem roku 1892 wynosiły . . . . 2,692.465 mar. niem
z doliczeniem zaś funduszów rezerwowych w ogólnej sumie . 1,128.606 „ „
okazuje się stan majątku w sumie . 3'821.071 mar. niem.

Galicyjskie stowarz. zaliczkowe posiadały w tym czasie w udziałach i funduszach rezerwowych 6,696.785 zł. niezaliczkowe (przemysłowe, handlowe i t. p.) zł. 482.015 — wszystkie razem 7,178.800 zł. w. a. czyli około 11 milionów marek.

Stan pożyczek, rozdanych przez tamtejsze spółki kredytowe wynosił z końcem r. 1892 mar. niem. 14,439 906 u nas 25.506.259 zł. w. a.

Organizacya tamtejszych spółek wnika jednak głębiej w społeczeństwo, aniżeli nasze stowarzyszenia, czego dobitnym dowodem są spółki czysto lokalne, pomiędzy któremi jest np. aż 14 spółek czysto wiejskich, z siedzibą zarządu na wsi. Najliczniejsza ze wszystkich spółek w całym Związku — w Śliwicach, należy właśnie do spółek wiejskich, liczy ona bowiem jak już wyżej nadmieniono 1224 członków, samych prawie włościan! Tylko 21 członków należy do innych zawodów. Śliwice leżą w Prusach zachodnich. We wsi Pierzchowice — również w Prusach zachodnich, istnieją aż dwa „Banki“ ludowe polskie: jeden liczy 582 członków, drugi, konkurencyjny założony w r. 1891, liczy 78 członków. Taką organizacyę uważamy za znakomitą zaletę polskich stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w pruskim zaborze, gdyż tą tylko drogą, przez działalność ściśle **lokalną** wpływ ich zdoła dotrzeć do najniższych warstw społecznych, i do najpierwotniejszych potrzeb pieniężnych mas ludowych! — a to jest właśnie ideałem spółek udziałowych.

Przystępujemy teraz do wiadomości o Banku Związku spółek zarobkowych w Poznaniu.

Został on założony w grudniu 1885 r. na mocy uchwały zjazdu, czyli — jak tam nazywają „sejmiku“ związkowego, który odbył się w tymże roku w czerwcu. Widzimy więc że pruski rząd wcale nie czynił tej instytucyi tyle trudności, ile doznaje projektowany u nas Bank związkowy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Pierwotny kapitał zakładowy poznańskiego Banku związkowego wynosił tylko 40.000 marek i później dopiero został podwyższony na 500.000 marek. Związek wyznaczył ze swoich funduszów zapasowych 2000 marek na koszta założenia, i 3000 marek na koszta akwizycyi kapitału zakładowego.

W pierwszym rzędzie jest celem i głównem zadaniem Banku służyć spółkom związkowym kredytem tanim i dogodnym, jak niemniej także przyjmować od nich lokacyę zbytecznych im chwilowo kapitałów. Oto zasady organizacyi Banku:

Bank Związku Spółek Zarobkowych wchodzi ze Spółkami w interesa na mocy stanu majątkowego i prawidłowego prowadzenia Spółki.

Każda Spółka, chcąca zawiązać interesa z Bankiem piwinna:

1. poddać się rewizyi, którą dokonuje patron, rewizorowie Spółek Zarobkowych, lub dyrektor Banku Związku Spółek zarobkowych,

2. posiadać akcye, wynoszące przynajmniej 10 część żądanej pożyczki, a co najmniej jednę akcyą (cfr. jednakże §. 5.).

Pożyczek udziela Bank Związku Spółek zarobkowych co najwyżej do wysokości trzeciej części majątku Spółki t. j. udziału z roku 1890.

O ile spółka zaangażowała się w pożyczkach u innych instytucyi finansowych, o tyle zmniejsza się kredyt jej w Banku Związku Spółek zarobkowych, Gdyby Spółka żądała kredytu, wychodzącego ponad sumę w §. 1. oznaczoną, natenczas Dyrektor Banku Związku Spółek Zarobkowych powinien zasięgnąć zezwolenia Kuratora, a Rada nadzorcza, względnie Komisya kredytowa Banku Związku Spółek zarobkowych zadecyduje, czy i o ile takowy, udzielonym być może.

Spółkom zapisanym z nieograniczoną odpowiedzialnością udzielają się pożyczki:

a) na mocy trzechmiesięcznych akceptów Spółki, lub też weksli ciągnionych, znajdujących się w portfelu Spółki;

b) na mocy Conto Corrente za odpowiedniem bezpieczeństwem.

Spółkom zapisanym z ograniczoną odpowiedzialnością udziela się kredytu:

a) na mocy trzechmiesięcznych weksli ciągnionych, w portfelu Spółki się znajdujących;

b) na mocy akceptów wzmocnionych podkładkami hipotecznemi, lub papierami wartościowemi kurs na giełdzie mającemi;

c) do udzielenia kredytu li tylko na akcept, bez dania innej pewności, powinien Dyrektor Banku Związku Spółek zarobkowych zasięgnąć zezwolenia Kuratora, a Rada Nadzorcza względnie Komisya kredytowa Banku Związku Spółek zadecyduje, czy i o ile takowy udzielonym być może.

Stopa procentowa oblicza się Spółkom zapisanym w sposób zależny od udziału Spółki w akcyach Banku Związku Spółek zarokowych. — Z tego względu dzielą się Spółki, wchodzące z Bankiem w interesa, na następujące kategorye:

a) na Spółki, które wzięły udział w akcyach Banku Związku Spółek Zarobkowych w wysokości rezolucyi uchwalonej w Sejmiku Związku Spółek zarobkowych w Gnieźnie w dniu 12. Października 1887 roku, to jest w wysokości 10% własnago majątku (funduszu rezerwowego);

b) na Spółki, mające mniejszy udział w akcyach;

c) na Spółki, nie posiadające żadnego udziału.

Spółki, należące do pierwszej kategoryi pod lit. a) płacą $4^4/_5$% dyskonta;

Spółki drugiej kategoryi pod lit. b) opłacającą 5% dyskonta, a

Spółki oznaczone pod lit. c) otrzymują kredyt w Banku wyjątkowo, i po tej stopie procentowej, jaką Bank Związku Spółek zarobkowych uzna za odpowiednią, wszakże nie wyżej jak 2% ponad każdoczesną stopę lombardową Banku Rzeszy.

Każda pożyczka, przez Spółkę zaciągnięta, powinna być spłaconą w czterech równych kwartalnych ratach. — Spółka, którażby temu zobowiązaniu zadosyć nie uczyniła, winna opłacać od prolongowanego weksla dyskont, wynoszący 1% ponad każdoczesną stopę lombardową Banku Rzeszy.

Rada nadzorcza, względnie Komisya kredytowa wraz z Zarządem i Kuratorem zastrzegają sobie prawo tak do oznaczenia większych jak mniejszych rat ani żeli ¼ pierwotnego weksla, jak i do podwyższenia lub zniżenia dyskonta od prolongowanych weksli, gdyby tego ogólne stosunki finansowe wymagały.

Każdej Spółce przysługuje prawo do żądania kredytu lombardowego w Banku Związku Spółek zarobkowych na zastaw papierów wartościowych pod takiemi samemi warunkami i po takiej samej stopie procentowej jak w Banku Rzeszy.

Każdej Spółce zapisanej przysługuje prawo do składania swych zbytnich funduszów w Banku Związku Spółek Zarobkowych na depozyt.

Od depozytów tych płaci Bank 4%.

Depozyta te są płatne na każde żądanie Spółki w wysokości aż do 5000 Mk Do wypłaty od kwot 5000 do 10,000 marek zastrzega sobie Bank 5-dniowe, od 10,000 do 20,000 marek, 15 dniowe wypowiedzenie.

Spółkom przysługuje także prawo do składania depozytów za dłużnem wypowiedzeniem. Bank płaci w takim razie od depozytów płatnych:

za miesięcznem wypowiedzeniem . . . $4^1/_{10}$%
za dwumiesięcznem wypowiedzeniem . $4^2/_{10}$%
a za trzymiesięcznem wypowieezeniem. $4^3/_{10}$%
wreszcie za półrocznem wypowiedzoniem $4^1/_2$%.

Procenta od depozytów, składanych przez Spółki obliczają i wypłacają się tylko raz w końcu roku kalendarzowego. Nie odebrane procenta dopisują się 31. grudnia do kapitału. Procenta od depozytów wypłacają się i w tym razie na końcu roku, gdy depozyt sam w ciągu roku został odebrany.

Osobom prywatnym dającym, odpowiednie gwarancye udzielany bywa kredyt o tyle, o ile interesa Spółek nato zezwalają, przyczem akcyonaryusze Banku mają pierwszeństwo pzzed inną klientelą, przy równej pewności. Kredyt, udzielony takowym opiera się jednakże jedynie, częścią na pewnościach hipotecznych, częścią na wekslach pojedyńczo i zbiorowo podpisanych przez prywatne osobistości. Gwarancye i zastawy dane Bankowi związkowemu na pewność tych zobowiązań były szczegółowo badane

nietylko przez Komisyą rewizyjną, lecz także przez skład cały Rady nadzorczej i jako dające zupełne zabezpieczenie uznane.

Bank Związku Spółek zarobkowych reguluje nadto stan hipoteczny przy zaciąganiu pożyczek na małe, średnie i większe posiadłości;

pośredniczy przy zaciąganiu pożyczek hipotecznych i landszaftowych;

kupuje i sprzedaje wszelkie papiery wartościowe krajowe lub zagraniczne;

udziela zaliczki na zastaw hipotek pupilarnych albo papierów wartościowych,

a interesentom swym zajmuje się bezpłatnie kontrolowaniem losujących się papierów publicznych.

Skład Rady nadzorczej Banku: Prezesem Rady jest p. szambelan St. Cegielski, poseł do parlamentu; zastępcą prezesa mecenas Jan Głębocki; sekretarzem p. Stanisław Orłowski; zastępcą sekretarza ks. radzca Kotecki. Dalej pp. Fr Andrzejewski, T. Braunek z Zielnik, M. Boguski z Środy, dr. Rzepnikowski z Lubawy i hr. Jan Szółdrski z Żydowa są członkami Rady. Członkami delegowanymi z Komitetu Związku Spółek zarobkowych byli: radzca Kotecki, St. Orłowski i dr. Rzepnikowski z Lubawy. Kuratorem Banku jest Patron Związku, ksiądz Wawrzyniak.

Umyślnie przytoczyliśmy te szczegóły o urządzeniu poznanskiego Banku związkowego, gdyż mogą one i u nas przydać się kiedyś.

O wysokiem znaczeniu społecznem i narodowem poznańskiego Związku spółek zarobkowych można powziąć należyte pojęcie z tego co napisał organ tegoż Związku, wychodzący w Poznaniu pod wyborną redakcyą dra Kusztelana p. t. *„Poradnik dla spółek“* z okazyi ostatniego zjazdu delegatów spółek związkowych czyli sejmiku, który odbył się przy końcu r. z. Pisze mianowicie dr. Kusztelan:

„Siedemdziesiąt i ośm Spółek zaiste mrówczą pracą zebrały majątek około 3,000.000 marek w udziałach i około 1,500.000 marek w kapitałach rezerwowych — to są oszczędności społeczeństwa naszego —i to przeważnie klas niezamożnych, a żyjących i oszczędzających z pracy rąk własnych.

„Obroty wekslowe i depozytów jeszcze poważniejsze przedstawiają liczby — 15,000.000 względnie 12,000.000 marek — to cyfry wykazujące zbawienne wpływy instytucyj opartych na wzajemności, dla rozwoju naszych stosunków ekonomicznych tak w rzemiosłach i przemyśle, jak i rolnictwie.

„Kto śledził charakter dawniejszych sejmików, ten przyznać musi, że takowy znacznie się zmienił w ostatnich, najbliższych latach.

„Dawniejsze sejmiki były to instytucye „instrukcyjne“ — pouczano delegatów w sprawach spółkowych, o praktykach finansowych i buchalteryczuych, wchodzono nieraz w najdrobniejsze detale o prowadzeniu książek, wystawieniu weksli, inkasowaniu marek stemplowych itd. — był to ciężki okres prac organizacyjnych w łonie społeczeństwa.

„Pierwszym objawem samowiedzy Spółek zarobkowych było powołanie do życia Banku Związku Spółek zarobkowych, który nie tylko że się stał centrem finansowem dla rozrzuconych po kraju Spółek, lecz siłą konieczności spowodował, że wszystkie transakcye Spółek nabrały charakteru finansowego i bankierskiego, tak co do treści jak i formy.

„Drugiem potężnem zjawiskiem było ufundowanie „Poradnika dla Spółek“ — pisma, poświęconego tak instrukcyjnym sprawom dla Spółek, jak też ekonomiczno-społecznym kwestyom bieżącym. Ostatecznie skonsolidowanie się Związku Spółek Zarobkowych i nieustająca praca rewizyjna Patronatu, dodały siły, pobudziły do większej energii wszelkie objawy życia finansowego Spółek Zarobkowych.

„Otóż wymienione czynniki zmieniły charakter Sejmików i dały im nowe piętno — samodzielnego badania potrzeb ekonomiczno-finansowych w społeczeństwie, i rozwiązywania zagadnień trudnych, na które może się zdobyć tylko znajomość stosunków i tajników życia ekonomicznego wszystkich klas społecznych w naszym kraju“.

Nowa forma stowarzyszeń udziałowych.

W Niemczech istnieje na podstawie prawa z 20. kwietnia 1892 r. odrębny rodzaj stowarzyszeń udziałowych z ograniczoną poręką, ale inaczej zupełnie urządzonych, niż zwykłe spółki udziałowe systemu Schultzego z Delitsch. Ustawa niemiecka nazywa je *„Genossenschaften mit beschränkter* ***Haftplicht****“* odróżniając je tym sposobem od spółek *„mit beschränkter* ***Haftung****“*. Dr. Kusztelan, redaktor poznańskiego *Poradnika dla spółek* nazywa te nowe stowarzyszenia po polsku spółkami z ograniczoną „poręką“, dawne zaś stowarzyszenia spółkami z ograniczoną „odpowiedzialnością“.

Udziały w takich spółkach nie mogą być bezimienne, i w ogóle mają one cechę asocyacyi osobistej, nie kapitalistycznej jak w spółkach akcyjnych. Pozostaje też solidarna odpowiedzialność uczęstników na zewnątrz. Przelanie własności udziału na inne osoby nie może stać się inaczej, jak tylko za wiedzą sądu albo notaryalnie, i statut spółki może

zastrzedz, że do przelania własności udziału potrzebne jest przyzwolenie spółki.

Określenie granic i warunków poręki za wspólne zobowiązania przedsiębiorstwe jest mniej więcej takie same, jak przy starych spółkach udziałowych. Oryginalne są jednak postanowienia względem obowiązku „dopłat“ *(Nachschusspflicht)*. Jeżeli mianowicie zarząd uzna za potrzebne rozszerzenie przedsiębiorstwa, wolno mu żądać dopłaty do udziałów w celu zwiększenia kapitału zakładowego. Może to zresztą nastąpić także w takim razie, gdy chodzi o uzupełnienie kapitału nadszarpniętego stratami — a to do granic oznaczonych statutem. Jeżeli członek odmewia dopłaty w takim razie po oznaczonym terminie traci prawo uczęstnika, a spółka może rozporządzać jego udziałem.

W urządzeniu administracyi panuje wielka swoboda. Członkowie mogą bowiem albo sami wziąć udział w zarządzie nawet wszyscy razem, albo też jeżeli chcą, mogą poruczyć administracyę płatnym funkcyonaryuszom, którzy do grona czlnnków należyć nie potrzebują. Nie są też zmuszeni ustanowić osobną Radę nadzorczą, a kontrolę fachową i rachunkową nad tokiem interesów wolno im urządzić, jak im się podoba.

Wedle zapisów w centralnym rejestrze handlowym dla Rzeszy Niemieckiej, założono od dnia zaprowadzenia nowego prawa t. j. od 10 maja 1892 r. do końca roku 1892 w ogóle 60 Towarzystw z ograniczoną poręką, a kapitał tychże wynosił 28,308.700 marek. Przeciętny więc kapitał zakładowy każdego Towarzystwa wynosi 471.811 marek. Z tych 60 Towarzystw założono 43 dla nowo powstałych przedsiębiorstw, podczas gdy 17 Towarzystw z ograniczoną poręką powstało z zamiany istniejących już instytucyi, a mianowicie 4 Towarzystwa powstały z prywatnego osobistego przedsiębiorstwa, 9 towarzystw ze spółek handlowych (offene Handels-Ges.), 3 z Towarzystw akcyjnych, i jedno z spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

W pierwszej połowie 1893 r. powstało w Niemczech 86 Towarzystw z ogr. poręką, a od 1. lipca z. r. do 15. sierpnia z. r. 16 Towarzystw, razem więc 102 Towarzystwa, podczas gdy w tym czasie powstało tylko 65 nowych Towarzystw akcyjnych.

Kapitał zakładowy wynosił w 86 Towarzystwach z ograniczoną poręką nowej formy, założonych do dnia 30. czerwca 1893 r., o ile się to wykazuje z zapisów w centralnym rejestrze handlowym, 32,752.000 m., a więc przypada przeciętnie na pojedyncze Towarzystwo 319.414 m. kapitału zakładowego, podczas gdy w 55 Towarzystwach akcyjnych, założonych w tym samym czasie, wynosi kapitał zakładowy 63,555.500 a przeciętnie 1,191.918 m. Liczba Towarzystw z ograniczoną poręką powstała w 1893 r. przewyższa znacznie liczbę tychże Tow. założonych w 1892 r. Wypada nam także zaznaczyć, że podczas gdy w pierwszej połowie 1892 powstała jedna tylko cukrownia oparta na prawie akcyjnem, to 10 cukrowni zamieniło swe prawne podstawy z Towarzystwa akcyjnego na Towarzystwa z ograniczoną poręką, a 4 nowo założone cukrownie przybrały formę prawną Towarzystwa z ograniczoną poręką.

Fakt ten wskazuje, że wytworzenie tej nowej formy stowarzyszeń z ograniczoną poręką zaspokoiło potrzebę zaprowadzenia takich zjednoczeń prawnych, któreby swym członkom nakładać mogły inne jeszcze obowiązki, aniżeli wpłaty gotówkowe lub przekazywanie nieruchomości, a w szczególnym tym wypadku, obowięzek dostarczania fabryce buraków cukrowych.

Również nakładcy czasopism i gazet chętnie zwrócili się do zastósowania nowego prawodawstwa do nowych przedsiębiorstw. W r. 1893 powstało bowiem 6 Towarzystw z ograniczoną poręką, które za przedmiot przedsiębiorstwa mają wydawanie czasopism i gazet; żadne zaś nowo powstałe z tego rodzaju przedsiębiorstw nie oparło się na prawie akcyjnem. Natomiast dla budowania kolei pierwszo-drugo i trzeciorzędnych zdaje się nadawać lepiej forma Towarzystwa akcyjnego, aniżeli Tow. z ograniczoną poręką, bo w 1893 r. powstały 4 nowe Towarzystwa akcyjne, które założono w celu wybudowania kolei, a żadne z Towarzystw z ograniczoną poręką nie stawiło sobie za zadanie budowania kolei. Ani w W. Księstwie Poznańskiem, ani w Prusach Zachodnich, nie powstało dotychczas żadne jeszcze stowarzyszenie z ograniczoną poręką nowej formy. Lecz za inicyatywą Dra Kusztelana powstać ma wkrótce w Poznaniu Tow. budowlane z ograniczoną poręką pod firmą: „Ogrodowa ulica“, które postawiło sobie za przedmiot przedsiębiorstwa wystawienie 5 do 6 wspaniałych kamienic na gruncie, wykupionym od jakiegoś Niemca.

Wobec projektów rewizyi autryackiej ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych z r. 1773 może nie zawadziłoby wziąć pod rozwagę i tę w Niemczech — jak widzimy z przytoczonych tu szczegółów, dość silnie rozpowszechniającą się nową formę stowarzyszeń.

Towarzystwo wzajemnego kredytu mieszczan
w Stanisławowie
stow. zarejestrowane z ograniczoną poręką.

W dniu 11. lutego b r. odbyło się dziewiąte doroczne Walne Zgromadzenie wyżej wzmiankowanego stowarzyszenia w obecności co najmniej stu członków.

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc styczeń 1894.

Tow. zaliczkowe w	Stan udziałów i funduszu rezerwowego (wł. mająt.) z końcem miesiąca		Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca		Włożono w ciągu miesiąca		Wyjęto w ciągu miesiąca		Stan z końcem miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca		Zaciągnięte w ciągu miesiąca		Spłacone w ciągu miesiąca		Stan z końcem miesiąca		Saldo rachunku Banku krajowego	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.	zł	ct.	zł.	ct	zł	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.
Bołszowcach B. z	6759	61	10017	24	530	.	662	93	9884	31	5181	.	1640	.	1061		5760		.	.
Brodach T han. i kr.	14762	84	9416	92	9734	24	5690	42	13460	74	8930	26	4997	56	4642	48	9285	34	.	.
Czortkowie T z.	7625	68	19248	48	1472	10	105	.	20615	58	.	01	.	.	.		.	.	.	.
Dąbrowie T. z.	86041	84	167006	98	6238	99	3898	72	169347	25	68294	.	17546	36	17440	29	68400	08	.	.
Dębicy T. wz kr.	30090	33	135239	73	20315	58	8503	67	147051	64	14880	.	1360	.	1250	.	14990		.	.
Dubiecku	13810	78	53588	71	5345	16	3141	94	55791	93	5079	.	2669		640	.	7108		.	.
Dynowie	6679	13	31698	07	359	80	100	27	31957	60	4140	.	.	.	195		3945	.	.	.
Głogowie Pow. Tow. zal.	35848	86	131738	57	5864	15	7812	55	129790	17	13150	.	1400		350	.	14200	.	.	.
Gorlicach	120474	26	366941	45	18971	72	17740	32	368172	85	399840	83	145162	27	149372	43	395630	67	.	.
Grybowie	27490	96	126790	69	3631	67	1971	88	128450	48	.	.	2000	.	.	.	2000		.	.
Jaśle	71789	22	204661	30	15976	37	16016	57	204621	10	57517		33225	.	37406	.	53336		899	23
Kolbuszowie „Szcz. Boże“	22039	35	55819	78	3769	78	2918	86	56670	70	5950	.	.	.	.	.	5950		.	.
Krakowie	113483	72	264589	24	21544	09	14178	65	271954	68	111673	.	50591		38601	.	123663		.	.
Krynicy St. poż i oszcz	16280	06	64763	26	3759	36	2215	64	66306	98	6950		5711	.	1090	.	11560	.	.	.
Lubaczowie Tow. kr. miej	29952	55	27635	15	1019	11	1962	14	26692	12	2600	.	2500		1600	.	3500		.	.
Lwowie Bank zal.	126065	20	368098	93	85575	66	108088	06	345586	53	481760		I92616		193733	.	480643	.	.	.
Lwowie Pow. Tow. zal.	15689	97	43382	48	1058	50	1950	78	42490	20	15450	08	.	.	1229	50	14220	58	.	.
Milówce St. osz. i poż. „Op“	20586	85	22599	92	965	30	402	11	23163	11	8661	.	1985	.	700	.	9946	.	.	.
Oświęcimie T. oszcz. i poż.	53919	66	219494	32	19115	05	10379	96	228229	41	.		.		.	.	.		.	
Pilznie St. oszcz. i poż	11275	82	48254	54	1185	93	1920	82	47519	65	3417	.	1653	.	654	.	4416		.	.
Rozdole Tow. zal.	4637	11	3536	22	3	30	87	65	3451	87	8870		.	.	.	.	8870		.	.
Skałacie Tow. zal. i kred.	24676	19	16650	36	1514	16	1450	79	16713	73	22647		9870	.	9712	50	22804	50	.	.
Stanisławowie T w. kr. m.	45286	30	115033	08	29415	35	30137	79	114310	64	18074		11420		.	.	29494		.	
Stryju Tow. zal.	38853	55	8662	89	3424	64	2394	07	85339	71	.		.		.	.	.	.	.	.
Szczercu T. kas z.	5791	23	5257	86	68	06	63	40	5262	52	7525	.	.	.	320		7205	.	.	.
Turce P. T. zal.	1169	50	4134	55	1102	73	1058	50	4178	78	1595		1650		500		2745	.		.
Ustrzykach dol. T. zalicz.	4815	96	1526	05	180	.	.	.	1706	05	6248	39	.	.	200	.	6048	39	.	.
Zakliczynie Tow. wzaj. kr.	4494	39	8304	76	3378	91	594	22	11089	45	10639	.	2839		2300	.	11178		.	
Złoczowie Tow. z	85827	77	198113	11	3913	58	14099	06	187927	63	.	.	.	.	.			.	2895	.
Żółkwi Tow zal.	36029	43	36255	25	631	.	712	30	36173	95	41125	.	.	.	250		40875	.	4963	20
Żydaczowie P. kas. z. i osz.	1241	.	.	.	3889	37	.	.	3889	37	.	.	.	.	.				.	

Tow. zaliczkowe w	Saldo odsetek z końcem miesiąca		Reszta pozycyi stanu biernego z końcem miesiąca		Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca		Spłacono w ciągu miesiąca		Udzielono w ciągu miesiąca		Stan z końcem miesiąca		Koszta założ. ruchomości i adm. z końcem miesiąca		Reszta pozycyi stanu czynnego z końcem miesiąca		Gotówka z końcem miesiąca	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Bołszowcach B. z	608	45	742	06	20797	50	5948	39	7055	.	21904	11	572	56	983	39	294	37
Brodach T han. i kr.	1900	02	764	94	32506	39	6399	19	11694	84	37802	04	1748	99	183	84	439	01
Czortkowie T z.	562	85	17	90	25643	47	3717	55	6283	05	28208	97	124	.	275	.	1133	23
Dąbrowie T. z.	3273	17	6878	76	315778	62	18960	49	17665	50	314483	63	681	50	13860	03	3212	41
Dębicy T. wz kr.	.	.	11950	10	191645	15	52427	46	63613	.	202830	69	251	71		.	999	67
Dubiecku	3512	11	1908	02	72899	75	4647	50	7904	.	76156	25	2320	32	1295	74	2358	53
Dynowie	158	77	37	99	42261	83	1411	73	1965	.	42815	10			63	39		.
Głogowie Pow. Tow. zal.	1823	22	2713	52	167951	35	9770	50	11255	.	169435	85	888	20	12000	.	2051	72
Gorlicach	10417	05	12608	97	833364	24	200553	13	206771	61	839582	72	926	15	58883	10	7911	83
Grybowie		.	816	80	152139	69	2140	42	6080	.	156079	27	230	71	2280	07	168	19
Jaśle	1535	14	6654	59	314863	.	39080	.	34065		309848	.	659	96	24481	32	3846	
Kolbuszowie „Szcz. Boże“	782	72	1772	27	82687	82	11783	21	13455	.	84320	31	311	34	517	01	2066	38
Krakowie	2276	15	36663	79	472491	47	143330	49	149168		478328	98	1643	96	43063	90	25004	50
Krynicy St. poż i oszcz	97	07	882	35	87120	06	1815	29	6460	13	91764	90	723	60	377	93	2260	03
Lubaczowie Tow. kr. miej	2459	35	.		58284	03	2950	75	3580	.	58913	28	108	81	3306	13	275	80
Lwowie Bank zal.	9470	16	12633	47	966023	44	341371	64	336838	40	961490	20	3595	07	6687	85	2625	24
Lwowie Pow. Tow. zal.	.		.		68377	50	4181	.	2822	50	67019		225	06	3618	98	1537	71
Milówce St. osz. i poż. „Op“	.		830	83	50525	64	806		1807	.	51526	64	152	71	3993	93	1436	83
Oświęcimie T. oszcz. i poż.	4989	78	624	16	258632		4856	51	14502		268277	49	430	56	16730	04	7947	92
Pilznie St. oszcz. i poż	489	94	832	60	60981		3731		5861	.	63111		342	54	733	62	346	85
Rozdole Tow. zal.	129	74	314		13619	04	754	47	30	.	13664	51	430	44	3168	31	139	46
Skałacie Tow. zal. i kred.	1085	63	2189	75	59445	58	9167	46	11655		61933	12	150	.	5079	62	307	06
Stanisławowie T w. kr. m.	1731	37	4025	34	178052	87	26977	.	36650	.	187725	87	838	09	276	46	6007	23
Stryju Tow. zal.	195	11	6353	11	112113	48	9811	45	10677	19	112979	22	513	98	10847	43	1820	86
Szczercu T. kas z.	42	42	286	06	18597	70	852	14	452	.	18197	56	43	82	167	21	178	64
Turce P. T. zal.	241	46	46	32	5595	.	780	50	1838	.	6652	50	865	99	95	93	766	64
Ustrzykach dol. T. zalicz.	93	91	562	93	11648	46	261	29	190	.	11577	17	195	10	1426	74	28	23
Zakliczynie Tow. wzaj. kr.	321	93	27	18	22638	40	2378	32	6412		26672	08	703	17	84	45	131	69
Złoczowie Tow. z	10323	62	630	37	265459	37	9553	28	9265		265171	09	5018	18	16947	81	467	31
Żółkwi Tow zal.	.	.	1463	54	104647	94	3541	.	4180	.	105286	94	751	68	13109	45	357	05
Żydaczowie P. kas. z. i osz.	310	62	44	56	.	.		.	5075	.	5075	.	76	88	.	.	333	67

Po wysłuchaniu sprawozdań Dyrekcyi i komisyi kontrolującej z rachunków i czynności za rok 1893, udzielono pierwszej absolutorium, wyrażając równocześnie przez powstanie podziękowanie za jej trzyletnią gorliwą i dodatnią pracę około dobra i rozwoju Towarzystwa.

Z czystego zysku w kwocie 4.025 zł. 34 ct. uchwalono wypłacić 6% dywidendę od wpłaconych udziałów, 900 zł. przyznano funduszowi żelaznemu, 100 zł. funduszowi zapomogowemu dla zubożałych mieszczan, 200 zł. subwencyi kołu towarzyskiemu mieszczan, 50 zł. bursie im. J. I. Kraszewskiego, 50 zł. na budowę gmachu Sokołów, 20 zł. stowarzyszeniu dyetaryuszów, 20 zł. Towarzystwu „Szkolna pomicz“, 15 zł. Towarzystwu dam dobroczynności, 15 zł. Towarzystwu św. Wincentego a Paulo, 10 zł. Towarzystwu diaków cerkiewnych, a wreszcie 10 zł. na budowę domu polskiego w Białej.

Z porządku przystąpiono do wyboru Dyrekcyi i wybrano jednogłośnie p. Ferdynanda Fiedlera, Horoszkiewicza Stanisława i Leona Ziarkiewicza jako dyrektorów, zaś pp. Emanuela Czerwenkę i Józefa Wachtra jako zastępców.

Do Rady nadzorczej weszli pp. Bilińkiewicz Karol, Czerwiński Franciszek, Aleksander Koryzna Kokurewicz, Jakób Merunowicz, Józef Nitarski, a do komisyi kontrolującej pp. Jan Ogiegło, Wohlfeld Karol i Jan Borys.

W celu wykazania teraźniejszego stanu finansowego podajemy poniżej rachunek bilansu z dniem 31. grudnia 1893.

a) Stan bierny:

Udziałów	39.725	zł.	54	ct.
Wkładdk na rachunek bieżący	115.033	„	08	„
Długów zaciągniętych . .	18.074	zł.	—	ct.
Odsetek (naprzód pobranych) .	1.493	„	29	„
Funduszu rezerwowego . .	4.500	„	06	„
Fundusz możliwych strat .	500	„	—	„
Zysk	4.025	.	34	„
razem .	183.351	zł.	31	ct.

b) Stan czynny:

Pożyczek	178.052	zł.	87	ct.
Odsetek naprzód zapłaconych .	135	„	01	„
„ zaległych (zwłoki) .	698	„	70	„
Kosztów ruchomości . .	397	„	20	„
Zaliczek procesowych . .	27	„	76	„
Lokacyi	250	„	—	„
Kasy	3.789	„	77	„
razem .	183.351	zł.	31	ct.

Zważywszy, że kapitał obrotowy w ostatnich trzech latach się potroił, a zaufanie publiczności nieustannie wzrasta, uprawnioną jest nadzieja dalszego rozkwitu instytucyi. *Gazeta Stan.*

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1893.

12. Gliniany. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 8642·47, z rachunków walorów 314·10; razem 8.596·57. Straty: z rachunku kosztów administracyi 4.099·27, z rachunku nieruchomości 165·32, z rachunku kosztów założenia 58·—, z rachunku kosztów procesowych 48·51; saldo zysk za r. 1893 4585·47; razem 8.956·57. *b) Bilans.*

Stan czynny: z rachunku pożyczek 207.987·77 z rachunku efektów 9.017·64, z rachunku nieruchomości 5.149·56, z rachunku kosztów założenia 300· , z rachunku kosztów procesowych 2.670 66½, z rachunku depozytów 20·50½ z rachunku Banku krajowego 2.942·09, z rachunku kosztów administracyi 650·77, z rachunku kuponów 50·--, z rachunku kasy 4.449·88; razem 233·475·83. Stan bierny: z rachunku udziałów 65.164·62, z rachunku wkładek oszczędności 100.512·28, z rachunku długów zaciągniętyah do obrotów 43.006·49, z rachunku funduszu rezerwowego 18.204·58, z rachunku odsetek 1.597·31, z rachunku zysków za rok 405·08, z rachunku zysku i strat 4.585·47; zazem 233.475·83.

13. Kulików. Kasa zaliczkowa „Nadzieja". *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 1.578·08, z rachunku kosztów nieruchomości 50·—; razem 1.628·08. Straty: z rachunku kosztów urządzenia i ruchomości 20·71, z rachunku kosztów administracyi i podatków do rachunku bilansu: saldo za r. 1894 488 39; razem 1.628·08. *b) Bilans.* Stan bierny: z rachunku udziałów 9.322·62, z rachunku wkładek na rachunek bieżący 8.830·50, z rachunku długów zaciągniętych 14.800·—, z rachunku odsetek (naprzód pobranych) 650·77, z rachunku funduszu rezerwowego 1.833·59, z rachunku funduszu strat 135.66, czysty zysk 488.39; razem 36.061·53. Stan czynny: z rachunku pożyczek 30.248·86, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 100·40, z rachunku odsetek zaległych (zwłoki) 1.589·72, z rachunku ruchomości 228·—, z rachunku nieruchomości 1.306·34, z rachunku zaliczek procesowych 511·22, z rachunku lokacyi 1.013·22, z rachunku kasy 1,063·77; razem 36·061·53

14. Milówka. Stowarzyszenie Oszcz. i pożyczek „Opatrzność". *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 3.988·69, z rachunku strat i zysków z r. 1892 3·79; razem 3.992·48. Straty: z rachunku kosztów urządzenia i ruchomości 280·63, z rachunku kosztów administracyi i podatków 1.128·53, do rachunku bilansu: saldo za rok 1893 2.583·32; razem 3.992·48 *b) Bilans.* Stan bierny: z rachunku udziałów 16·978·79 z rachunku wkładek na rachunek bieżący 22.599·92 z rachunku długów zaciągniętych 8.661·—, z rachunku odsetek (naprzód pobranych) 138·17, z rachunku funduszu rezerwowego 3.120·41, z rachunku zaliczek notaryalnych 45·61, z rachunku lokacyi 347·90½, z rachunku strat i zysków 2.583·12; razem 54,475·12½. Stan czynny: z rachunku pożyczek 50.525·64, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 63·53, z rachunku odsetek zaległych (zwłoki) 2.334·88, z rachunku zaliczek procesowych 788·22½, z rachunku Omasty Andrzeja 697·58, z rachuku kasy 65·27; razem 54.475·11½.

Zaproszenie!

Zwykłe doroczne ogólne zebranie członków

Stowarzyszenia oszczędności i pożyczek „Opatrzność" w Milówce,

odbędzie się

w niedzielę dnia 18. marca 1894 r.

o godzinie 2. po południu w lokalu kasynowym, na które się wszystkich P. T. Panów członków zaprasza.

Porządek dzienny:

1. Ogólne sprawozdanie o postępie i obecnym stanie stowarzyszenia.
2. Wniosek komisyi rewizyjnej względem udzielenia Dyrekcyi pokwitowania (absolutorium) z czynności i rachunków za r. 1893 (§. 55. ust. 6.).
3. Oznaczenie pewnej części czystego zysku na fundusz zapasowy (§. 14., 15., 66.).
4. Oznaczenie kwoty percentualnej na zużycie ruchomości (§. 62. ust. 3., §. 66.).
5. Oznaczenie kwoty percentualnej na umorzenie kosztów założenia (§. 66.).
6. Wniosek o podziale zysków (§. 33., 66.) i wysokości dywidendy (§. 17.).
7. Oznaczenie kwoty do Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie na r. 1894 przesłać się mającej (§. 6. statutu Związku).
8. Wybór 4 członków Rady zawiadowczej i 2 zastępców w miejsce ustępujących (§. 32.).
9. Wybór komisyi rewizyjnej (3 członków i 2 zastępców na r. 1894 (§. 43.).
10. Potwierdzenie członków Dyrekcyi i ich zastępców przez nowo ukonstytuowaną Radę zawiadowczą wybrać się mających (§. 20.).
11. Uchwalenie zmiany statutu (§. 20.).

Z Rady zawiadowczej sądownie wpisanego stowarzyszenia oszczędności i pożyczek „Opatrzność" w Milówce z poręką nieograniczoną.

Milówka, dnia 23. lutego 1894 r.

Sekunda, sekretarz.

Dr. Rudolf Janota, Przewodn. Rady zawiadowczej.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, hotel Żorża.